

Két antológia

A szegedi fiatalok antológiájáról

HALDOKLIK AZ ALKOTÓKÖR TÍ

Bárdos Pál: 1957-ben, tudomásom szerint a felszabadulás után elsőként támadt hármunkban /Nagyfalussy Tibor, Papp Lajos, Bárdos Pál/ az a gondolat, hogy olyan társaságot hozunk létre, amely valamilyen formában összefogja a szegedi felsőoktatási intézmények szépirodalmat művelő hallgatóit. Az 1957-es dátumot külön hangsúlyoznám, hiszen ez a kezdeményezés olyan időben született - közvetlenül az ellenforradalom után - amikor a politikai és közélet rendkívül zavaros volt. Még azon is vitatkoznunk kellett például, hogy forradalom vagy ellenforradalom volt-e 1956-ban.

Király István professzor, az irodalom tanszék akkori vezetője támogatta felbuzdulásunkat, és miután néhány írásunkat elolvasta, készségesen adta nevét a vállalkozáshoz.

Gróf József: 1967 őszén az irodalom tanszék speciálkollégiumot hirdetett "Stilusgyakorlat" címmel. Tulajdonképpen ezzel jött létre a jelenlegi alkotókör. Korábban működött már a KISZ támogatásával lényegében ugyan vezető nélkül, de Papp Lajos és Veress Miklós hasznos segítségével egy alkotói csoportosulás. Öröndetes volt, hogy az illetékes tanszék felfigyelt munkánkra, és támogatni akart bennünket. A két kör egyesítése azonban nem ment zökkenők nélkül. Többen elvben kifogásolták, hogy a csoportnak tanár-vezetője legyen.

Bárdos Pál: Körünk tanár-vezetője Kiss Lajos lett. Sokat köszönhetünk neki. Kiválóan alkalmazkodott az akkori körülményekhez. Nagy szerepe volt abban, hogy üléseinken és munkánkban általában egészséges, demokratikus légkört sikerült kialakítani.

Kiss Lajos: Arra törekszünk most is, hogy az Alkotókör a hallgatói

demokratizmus kitűnő fórumává válják.

Gróf József: Kialakult az a szerencsétlen állapot, hogy a két csoport egy ideig párhuzamosan, szinte egymással rivalizálva működött. Ennek a helyzetnek - véleményünk szerint helytelenül - az érdekeltek megkérdése nélkül, a KISZ vetett véget azzal az adminisztratív intézkedéssel, hogy a klubban működő alkotókört felszámolta. Ez olyan káros következményekkel járt, hogy a csoport mint egység elvesztette azt a bázisát, amelyet a Szegedi Egyetem jelentett, másrészt több tehetséges ember /Szepesi Attila, Petri Ferenc stb./ megvált tőlünk. Körültekintőbb intézkedéssel nem került volna erre sor.

Bárdos Pál: Arra törekedtünk, hogy minden tehetséges szegedi fiatalt, néha idősebbeket is /pl. Tóth Béla, az akkor már József Attila-díjas Dér Endre stb./ körünkbe vonjuk egyszerűen azért, mert nem ellenük, hanem az akkor még szép számmal írogató dilettánsok ellen akartunk fellépni. Elképzelhetetlennek tartottuk, hogy egyetemista vagy főiskolás írók és költők ne legyenek közöttünk. A "mindenki kiskakas akar lenni a saját szepárdombján"-szemlélet idegen volt tőlünk.

Kiss Lajos: A két alkotókör más körülmények között alakult meg. 1957-58-ra színesebb politikai élet volt jellemző. Ennek megfelelően általánosabb esztétikai-ideológiai kérdések kerültek előtérbe a kör vitáin. Mintegy koncentrálődott ott a politika dinamikus légköre. A legnagyobb pedagógiai eredménynek azt tartom, hogy a résztvevőkben kialakult a demokrácia gyakorlásának készsége. Tudtak vitatkozni, ellentmondani. A problémák elvi síkon, nem személyeskedő jelleggel vetődtek fel. Így megvalósult a körrel kapcsolatos egyik célkitűzés, hogy az komplex jellegű vitaforum-má válják.

Természetesen az író-költő nevelésre is törekedtünk.

Ebből következik, hogy konkrét versekről novellákról, műfaji kérdésekről általában a tehetségről, a tehetség természetéről sokat vitatkoztunk.

Azóta sokat változott a világ. A bekövetkezett társas-

dalmi- politikai konszolidáció hatására nincs olyan foku közéleti érdeklődés a mai alkotókori tagok között, mint azelőtt volt. Ez részben beszűkülést jelent. Olyan tendencia mutatkozik, hogy érdeklődésük elsősorban mesterségbeli kérdésekre leszűkülő érdeklődés. Hangsúlyozom, hogy ez tendencia, és célunk, hogy ennek elejét vegyük.

Gróf József: Nem látok összehasonlítási alapot a tíz évvel ezelőtől és a mostani állapot között. Az irodalmi illetőleg kulturpolitikai problémák lényegesen megváltoztak és sokkal árnyaltabbak lettek. A "részben természetes, részben beszűkülés" ellentétpárból én főleg a "természetes" hangsúlyoznám.

Bárdos Pál: Az ilyen körnek csak akkor van értelme, ha van ambíció és van cél. Aki ír, az mindig publikációs lehetőséghez akar jutni. Ez természetes. Mi annakidején egymásért is dolgoztunk, mert tudtuk, hogy csak saját magunkért még nem érdemes. Fejlődésünk olyan volt, mint a fű növése. Egyetlen szálát nem lehet észrevenni, ehhez egy zsombóknyi, egy gyepféglányi szükséges.

Gróf József: Az akarat, a közös törekvés is megvan, de a közös cél nem elég tisztázott, így éppen ez, talán a legfontosabb, nem tart össze bennünket kellően.

Bárdos Pál: Legnagyobb eredményünknek azt tartom, hogy 1957-től 60-ig egyfolytában működött és produkált körünk. Szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy népszerűek voltunk, ismertek és a legkülönbözőbb helyekre hívtak meg bennünket. Így közösen, szinte kéthetenként pódiumhoz jutottunk. Ennek nagyon jó hatása volt.

Gróf József: Szervezésképtelenség, de az egyetemen már furcsán eluralkodott közömbösség miatt is /istenem, hát nem kíváncsiak ránk; csak azt nem értem akkor, miért probléma az alkotókör "haldoklása"/ nehezen tudunk felolvasóesteket létrehozni. Tavaly csak egyszer léptünk közönség elé. Az érdektelenségből arra következtethetünk, hogy erre sem volt nagy igény. /Az utolsó pillanatokban még teremproblémánk is volt, mert az egyetem KISZ-szervezete rendkívüli Art-Kinót hirdetett az Auditórium Maximumban./

Bárdos Pál: 1959-ben adtuk ki egy antológiát husz, főleg pályakezdő író részvételével. A költségek fedezésére 4000-4000 Ft-ot kaptunk az egyetemtől és a Szépirodalmi Könyvkiadótól. Emellett széleskörű előfizetési akciót is indítottunk. A kötet fennmaradó példányai minden "nyomás" nélkül, könyvárusi forgalomban, szabadon elkeltek. Így rentábilis kötetet sikerült kiadnunk. A kötet Pesten - a szegedivel ellentétben - jó kritikát kapott. Neves írók /pl. Illés Béla/ látogattak meg bennünket. Felfigyeltek ránk.

Gróf József: Nekünk is célunk egy antológia kiadása. Erre ígéretet is kaptunk, a megvalósítás lehetősége azonban annyira távolinak tűnik, hogy - bár az anyag összegyűjtése most is folyik és nem látszik reménytelennek - nincs különösebb inspiráló és összetartó hatása.

Bárdos Pál: Egy ilyen kör akkor tölti be a hivatását, amikor felrobban, természetesen ha időben robban fel, és szárnyra bocsátja a valóban tehetségeseket. Addig van rá szükség, amíg az emberek csak próbálkoznak.

Gróf József: Az Alkotókör létének nem kell a kelletténél nagyobb jelentőséget tulajdonítani. A lényeges mindig az, hogyan tudunk saját utunkon továbbhaladni. Ezek az utak nagy mértékben különböznek egymástól. Ha vitáink valamennyire segítenek bennünket, együttlétünk talán nem válik fölöslegessé.

Kiss Lajos: A jelenlegi alkotókör is a hallgatók öntevékenységének fóruma. A hallgatók igénylik működését, és amíg ez így van, nem beszélhetünk haldoklásról. Véleményem szerint biztató a kör munkája, tehetségek most is vannak, és a következő tíz év talán ugyanannyiuk törekvését igazolja, mint az elmúlt tíz esztendő a régieket.

/Bárdos Pál: "Aki ír, az mindig publikációs lehetőséghez akar jutni."/

Gróf József: Érthető és jogos igényünk, hogy lehetőséget kapjunk a megszólalásra. Ebből a szempontból folyóirataink, beleértve a Tiszatájat is, nemigen jöhetnek számításba. Az okok, gondolom, ismertek.

A KISZ KB többször hívott össze országos alkotóköri konferenciát; itt mindig beszéltünk arról, hogy folyóiratot kellene indítani, külön a fiatalok számára. Az Universitas-antológiák szerkesztése elég szerencsétlen volt. Nem miattunk. Kiegészítő megoldás mégiscsak a már említett folyóirat lenne, esetleg változó szerkesztéssel, mint a szempontokat, mind a szerkesztők személyét illetően.

Előreláthatólag ez a közeljövőben nem valósul meg. Ezért éppen az Alkotókörnek lenne a legfontosabb feladata, hogy a kezdőket "papirhoz", fórumhoz juttassa. A mi alkotókörünk jelenleg ennek nem tesz eleget. Az a sajátos helyzet alakult ki, hogy bár alkotókörben vagyunk, kénytelenek vagyunk külön-külön próbálkozni. Talán ez a tény nagyobb hiba.

Haldoklik-e tehát az Alkotókör?

E három egymástól függetlenül folytatott beszélgetést orvul összevágta, és ezért az érdekeltek /Kiss Lajos, az Alkotókör tanár-vezetője, Bárdos Pál, az első kör egyik alapító tagja és Gróf József a jelenlegi kör titkára/ elnézését kéri

Notheisz János

